

نقش پژوهش در پیشرفت زنان

گزارشی از فعالیت‌های پژوهشی مرکز امور مشارکت زنان

دکتر احراری

معاون آموزشی و پژوهشی مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری

عواملی است که روند پژوهش را در کشور کند می‌نماید.

در کنار عوامل یادشده مسائلی همچون عدم باور مسئولان برنامه‌ریز و تصمیم‌گیران به ضرورت امر پژوهش وجود نگرش نامناسب نسبت به تحقیق و عدم واگذاری مسئولیت‌های اجرایی و تحقیقاتی به افراد شایسته و کم‌ارج شمردن تحقیقات گذشتگان و بی‌توجهی به آن، وجود دیدگاه‌های مختلف در رابطه با طرح مستقل مسائل زنان برای آن میان برداشتن نابرابری جنسیتی و در نتیجه فقدان شناخت کافی درباره نیازها، مسایل و مشکلات واقعی زنان و عدم نگاه جنسیتی بین مسئولان و سیاستمداران و حضور کم‌رنگ زنان در تصمیم‌گیری‌های پژوهشی و برنامه‌ریزی نه‌تنها به عنوان موانعی بر سر راه پژوهش در امور زنان بوده بلکه منجر شده‌اند تا مسایل زنان همیشه در اولویت‌های بعدی قرار گیرند.

راهکارها جهت بهبود وضعیت پژوهش زنان

شناخت کافی نسبت به نحوه انجام تحقیق در مورد مسائل زنان

مانده است که شاید بتوان یکی از علل اساسی آن را تأخر فرهنگی دانست که در واقع به عنوان عمده‌ترین عامل در کندی روند پژوهش محسوب می‌شود.

همانگونه که بارها گفته و نوشته شده است این تأخر در اثر تعطیلی دانشگاه‌ها و بسیاری از مؤسسات پژوهشی هم‌زمان با انقلاب فرهنگی، بازنشستگی بسیاری از استادان و دانشگاہیان و فرهنگیان کشور، مهاجرت فرهیختگان و تحصیل‌کرده‌ها، در صدر قرار گرفتن اصلاحات اقتصادی و عدم توجه کافی به مسایل فرهنگی در دوران جنگ و پس از آن در کشور پدید آمد. علاوه بر این عدم توفیق مطلوب در فعالیت‌های تحقیقاتی در ایران را می‌توان مربوط به سازمان‌نیافتگی تحقیقات و ناموزون بودن آهنگ تحقیقات با نیازهای کشور دانست. همچنین مشخص نبودن ارزش و جایگاه تحقیق در جامعه و عدم شناخت کافی نسبت به نحوه انجام تحقیق در مورد مسایل مختلف اجتماعی از جمله مسایل زنان به سبب نبودن اطلاعات و نتایج تحقیقات، کاربردی نبودن تحقیقات و سیر طولانی تصویب طرح‌ها و پرداخت‌ها و در نهایت عدم تخصیص اعتبار کافی برای این امر از جمله

ضرورت و اهمیت پژوهش

رشد و شکوفایی دانش بشری، همواره در گرو عوامل عمده‌ای همچون تحقیق و تتبع، برنامه‌ریزی دقیق، تصمیم‌گیری صحیح، اجرا و کنترل پروژه‌های تحقیقاتی و نهایتاً بهره‌وری از تحقیقات است. در این راستا خوداتکایی علمی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی و هدایت هرچه پرتوان‌تر جریان سازندگی مسایل زنان کشور از طریق کنکاش در معضلات کنونی و تفکر در مسایل آینده و یافتن پاسخهای مستدل علمی به این مسائل امکان‌پذیر است و این در شرایطی است که ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی، عقیدتی و سیاسی کشور و ضرورت همسازسازی جامعه با تحولات جهانی بر اساس نظام جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه پس از تشکیل چهارمین نشست جهانی زن در پکن و به رسمیت شناختن حقوق بشر و نیز ضرورت اصلاح نگرش‌های سنتی و غلط حاکم بر جامعه زنان و انجام برنامه‌ریزی‌های دقیق برای حضور مؤثر زنان در اجتماع با تأکید بر نهاد خانواده، پژوهش در امور زنان را ضروری می‌نماید اما این نکته را نیز نباید از نظر دور داشت که عدم نگرش جنسیتی در بین طراحان پروژه‌های پژوهشی و متولیان امر موجب روند نامطلوب فعالیت‌هایی است که در رابطه با زنان انجام می‌گیرد. بنابراین بررسی مسایل زنان بدون توجه به مردان و عدم ایجاد ارتباط بین مسایل این دو قشر نتایج نامطلوبی خواهد داشت.

موانع و مشکلات

با این وجود در کشور ما، به رغم فعالیت‌هایی که در چند سال اخیر صورت گرفته، کماکان فرایند تحقیقات از شکوفایی و تحرک مطلوب بی‌بهره

۲-۲- الف - طرح‌های پژوهشی در دست انجام توسط مرکز امور مشارکت زنان از سال ۱۳۸۰ - ۱۳۷۶
- تدوین دایرةالمعارف زن ایرانی
- آسیب‌شناسی ازدواج زنان
- بررسی مشکلات حقوقی زنان

ب: حمایت از تصویب رشته مطالعات زنان با عنایت به ضرورت تربیت کارشناسان، مشاوران و مدیران صاحب‌نظر در عرصه‌های مختلف و نیز ارائه دیدگاه‌های متعادل جنسیتی در کلیه سطوح اجرایی و سیاست‌گذاری کشور، رشته مطالعات زنان در مقطع فوق‌لیسانس با سه گرایش زن و خانواده، حقوق زن در اسلام و زن در تاریخ و نیز پذیرش دانشجو در سه دانشگاه الزهرا، تربیت مدرس و علامه طباطبایی تصویب و در دست اجراست.

ج: تأسیس مرکز مطالعات و تحقیقات زنان به منظور انجام تحقیقات مستمر در خصوص مسایل زنان که نیمی از جمعیت کشورمان را تشکیل می‌دهند و در تمام زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، تربیتی و فرهنگی نقش به‌سزایی دارند، نیاز به ایجاد مرکز مطالعات و تحقیقات زنان محرز گردید. بر همین اساس دانشگاه تهران و مرکز امور مشارکت زنان به‌طور مشترک اقدام به تأسیس این مرکز در دانشگاه تهران، با هدف گسترش، رشد و ارتقاء مطالعات و تحقیقات زنان نمودند. این مرکز در صورت حمایت و تقویت در سالهای آتی می‌تواند با هدایت و ساماندهی تحقیقات و مطالعات مربوط به زنان نقش مهمی را در شناسایی و حل مسایل و مشکلات این قشر و بهبود وضعیت آنان ایفا نماید.

فراهم آوردن امکانات و تسهیلات آموزشی و پژوهشی در مورد مسایل زنان برای اعضای هیأت علمی و دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری، انجام تحقیقات مستمر در زمینه‌های علوم انسانی مربوط به جامعه زنان ایرانی بر اساس تشخیص بخش‌های تخصصی مرکز و برگزاری دوره‌های آموزشی در چارچوب مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از جمله فعالیت‌های این مرکز است. □

- مهمترین اولویت‌های مسایل زنان ایران
- زنان در تاریخ معاصر
- بررسی مسایل و مشکلات عاطفی، روانی و اجتماعی سرپرست خانوار
- بررسی مسایل فردی و اجتماعی زنان مبتلا به سرطان سینه

- نیازسنجی دختران جوان
- نظرسنجی از شهروندان تهرانی در مورد میزان رضایت از عملکرد دولت
- مجموعه قوانین و مقررات ویژه زنان در جمهوری اسلامی ایران
- توانمندسازی مدیریت خانواده
- بررسی مسایل اقتصادی زنان سرپرست خانوار
- درآمدی به رشته مطالعات زنان در برخی کشورهای جهان
- بازنگری قانون مدنی در باب خانواده، طلاق، حضانت، قیومیت و ولایت

- بررسی وضعیت خودکشی زنان در استان‌های کشور
- تبیین الگوی مطلوب ازدواج با توجه به شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور
- مدل سیاست جنایی نظام اسلامی در برخورد با بزهکاری زنان
- زنان در مجالس دنیا
- با همکاری دانشگاه‌ها بر اساس موافقت‌نامه‌های متبادله:

۲- الف - طرح‌های پژوهشی در دست انجام
۱-۲- الف - طرح‌های پژوهشی در دست انجام توسط دانشگاه الزهرا (س) بر اساس موافقت‌نامه متبادله با مرکز در سال ۱۳۷۹
- بررسی مسایل خانوادگی، اجتماعی و روانشناختی زنان شاغل در مراکز غیردولتی شهر تهران

- بررسی رابطه بین شرایط عینی و ذهنی کار بر رضایت شغلی در بخش خدمات غیردولتی
- بررسی وضعیت اشتغال زنان در بخش غیردولتی و علل و مشکلات درون سازمانی مؤثر بر آن

- موانع و مشکلات اجتماعی موجود در اشتغال زنان شاغل در بخش غیردولتی شهر تهران
- مسایل و موانع و راهبردهای مشارکت زنان در نهادهای مستقل مدنی ایرانی
- مشارکت سیاسی زنان و عوامل مؤثر بر آن
- مشارکت اجتماعی زنان

- رفع مشکلات ساختاری در پژوهش امور زنان به لحاظ روش، انتقال اطلاعات، به روز نمودن اطلاعات و نتایج تحقیقات
- کاربردی نمودن تحقیقات
- کاهش سیر طولانی تصویب طرح‌ها و پرداخت‌ها

- بهبود وضعیت انتشار یافته‌های پژوهشی
- اصلاح نگرش‌ها و باورهای مسئولان و سیاستگذاران در امر پژوهش زنان
- تجهیز منابع و امکانات کافی برای تسهیل پژوهش زنان

- اهمیت به پژوهش در سازمان‌های غیردولتی به منظور افزایش میزان شناخت و تحلیل سازمان‌های غیردولتی از مسایل زنان، تواناسازی این سازمان‌ها در بهتر انجام دادن فعالیت‌ها، تحقق اهداف سازمان و ارتقاء و توانمندی آنها در بکارگیری روش‌های پژوهشی

فعالیت‌های پژوهشی مرکز امور مشارکت زنان
الف - طرح‌های پژوهشی در دست انجام و انجام‌یافته:

۱- الف - طرح‌های پژوهشی اتمام‌یافته با همکاری دانشگاه‌ها بر اساس موافقت‌نامه متبادله
- شناسایی و تبیین وضعیت موجود اشتغال زنان در بخش‌های دولتی
- بررسی موانع و تنگناهای اشتغال زنان در بخش‌های دولتی

- بررسی سازوکارهای مناسب در ایجاد فرصت‌های اشتغال زنان در بخش‌های دولتی
- ارائه الگوی مطلوب اشتغال زنان در بخش‌های دولتی
- تخمین بازار کار زنان (عرضه، تقاضا، بیکاری) در دهه آینده با توجه به تحولات اقتصادی - اجتماعی - جمعیتی و ارائه راهکارهایی برای بهبود کمتی و کیفی اشتغال زنان

۱-۲- الف - طرح‌های پژوهشی اتمام‌یافته توسط مرکز امور مشارکت زنان از سال ۱۳۷۶ - ۱۳۸۰

- برنامه جامع ملی پژوهش زنان در چارچوب کمیته قانون برنامه سوم توسعه
- بررسی وضعیت زنان آسیب‌دیده و آسیب‌پذیر
- تدوین طرح تأمین اجتماعی زنان خانه‌دار
- زنان در سازمان‌های دولتی جهان
- تدوین دکترین زنان در نظام اسلامی